

OBSAH:

Oddíl VI, František Lysý: TĚŽBA LESNÍ	5
Úvod	7
Přehled těžeb	8
Celkové rozdělení nauky	8
I. Těžba hlavní: dříví	9
A. Všeobecný přehled	9
1. Význam dřeva	9
2. Dřevařské hospodářství	11
3. Cíle výroby dřeva	12
4. Přehled zpracování dříví cestou mechanickou a chemickou	13
5. Řezy dřevem	15
B. Vlastnosti a vady dřeva	16
I. Vlastnosti anatomické - stavba dřeva a rozdělení dřevin	16
1. Tvorba (stavba) dřeva	16
2. Popis celkové stavby stromu — kmene	18
3. Skladba (struktura) dřeva	21
4. Kresba (textura) dřeva	21
5. Rozdělení dřevin	22
I. podle způsobu olistění	22
II. podle tvaru	22
III. podle původu	22
IV. podle vnitřní stavby dřeva	24
V. podle významu v dřevařském průmyslu a obchodě	27
Měkké listnáče	28
Cenné listnáče	28
Choulostivé listnáče	28
Přehled dřevin podle tvrdosti a stavby dřeva	29
6. Tvárnost dřevin	30
7. Rozpoznávací znaky dřev	31
Smrk — jedle	32
Borovice — modřín	33
Dub zimní a letní — dub cér	34
Javory	35
Jasan — jilm	36
8. Přehled upotřebení dřevin	36
II. Nástin chemických vlastností dřeva	37
Suchá destilace dřeva	37
Výroba buničiny neboli celulosy	38
Chemické složení šťáv ve dřevě	39
Konzervování dřeva	40

III. Technické vlastnosti dřeva	43
1. Barva dřeva	43
2. Kresba (textura) dřeva	44
3. Lesk dřeva	45
4. Vůně (zápach) dřeva	45
5. Hustota dřeva	46
6. Tvrdost dřeva	50
7. Váha dřeva	51
8. Navlhavost dřeva (hygroskopicitá)	54
Sesychání, bobtnání, borcení dřeva	54
Manipulační nadměrky	57
Uskladnění kulatiny	57
Uskladnění řeziva	58
Překližky	60
9. Vodivost dřeva	60
10. Štípatelnost dřeva	61
11. Houževnatost, ohebnost a pružnost dřeva	62
12. Pevnost dřeva	63
13. Zápalnost, spalitelnost a výhřevnost dřeva	66
14. Souhrn technické upotřebitelnosti dřeva	67
Trvanlivost dřeva	68
IV. Vady dřeva	68
A. Vady ve stavbě dřeva	68
1. Výstřední (excentrický) vzrůst	68
2. Náponkovitost	69
3. Vady v šířce letokruhů	69
4. Dvojité letokruhy	70
5. Červené (reakční) dřevo	70
6. Dutiny pryskyřičné a zásmolce	72
7. Nepravidelný vzrůst dřevních vláken a závalce	73
Oklest (vyvétvování)	75
8. Točivý vzrůst	75
9. Vlnitý vzrůst	77
10. Dříví očkáté	77
11. Sukatost	77
12. Dvojáky a vidlicovitý vzrůst	82
13. Tvorba jádra za abnormálních poměrů	82
Klamné jádro u buku	82
Mrazové jádro (pajádro) u buku	82
Jiná jádra	84
14. Vady v rovnosti kmene	84
15. Vady v plndřevnosti kmene	84
B. Vady způsobené cizopasnými rostlinami	85
C. Vady způsobené houbami	86
I. Všeobecně — rozdělení hnilob dřeva	86
II. Hlavní druhy hub	87
Červená hniloba	87
»Vadná kulatina«	88
Rakoviny	89
Choroši	89

III. Houby, které způsobují pouze vady v barvě dřeva	91
Namodralost borovice	91
Jiné houby	92
D. Vady způsobené technicky škodlivým hmyzem	92
A. Na dřevinách jehličnatých	93
Dřevokaz čárkovaný	93
Tesařici	93
Pilořitky	94
Lodničníci, červotoči, mravenec dřevní	94
B. Na listnácích	94
Dřevokazi	94
Tesařici	95
Drvopeň topolový	95
Červotoči, jádrohlodi, lodničníci	96
E. Vady způsobené mechanickým poškozením na živých kmenech	96
Poškození při kácení	96
Poškození lupáním vysoké zvěře	96
Poškození smolařením	96
Jiná poškození (člověkem, pastvou, válečnými operacemi)	97
F. Vady způsobené ovzdušnými (atmosferickými) činiteli	98
1. Trhliny	98
I. Trhliny výsušné	99
Trhliny podélné	100
Prostředky, »vodní sklady«, atd.	100
Trhliny středové (hvězdčovitě)	104
Trhliny kruhové	109
Trhliny příčné obvodové	109
II. Trhliny způsobené jinými vlivy (mrazem, atd.)	109
2. Hniloba dřeva	110
Vlastní hnití, zkřivení, práchnivění, jiné	110
3. Šedivění (šednutí) dřeva	110
4. Poškození větrem	110
5. Škody sněhovým závěsem a jinovatkou	113
6. Poškození bleskem	113
7. Spála korní	113
8. Poškození mrazem	114
G. Vady ve fyzikálních vlastnostech dřeva	114
H. Vady v chemických vlastnostech dřeva	115
CH. Vady vlivem nedostatečné péče při výrobě a dopravě dříví	115
I. Vady (nedostatky) při technice kácení, zpracovávání, druhování, třídění, měření a uskladnění dříví	116
II. Vady (nedostatky) při dopravě dříví	117
Ztráty manipulační (kalo)	117

C. Rámcový přehled druhování (sortimentace) a třídění (klasifikace) dříví	120
I. Druhování (sortimentace) dříví	120
II. Třídění (klasifikace) dříví	121
III. Hlavní rozdělení dřevních druhů (sortimentů)	122
D. Upotřebení dříví	123
I. Přehled způsobů upotřebení	123
Rozdělení stavebního dříví	123
II. Přehled upotřebení dřevin	125
Smrk	125
Jedle	126
Borovice lesní	127
Modřín	127
Douglaska, borovice černá, vejmutovka, limba, koso- dřevina, tis, jalovec	128
Buk	129
Dub zimní a letní	129
Dub cérový	130
Javor horský neboli klen, javor mléčný, javor babyka	130
Jasan	131
Jilm polní, jilm horský, jilm vaz	131
Habr	131
Akát	132
Lípy	132
Olše černá, olše šedá	132
Bříza	133
Osika	133
Topol černý, topol bílý	133
Ořešák vlašský, ořešák černý	134
Kaštan jedlý	134
Jeřáb, mukyně, břekyně	134
Moruše, třešeň, višeň, jabloň, hrušeň, švestka, slíva, javor jasanolistý, kaštan koňský	134
Vrby	135
Keře	135
II. Technika těžby a prvotního zpracovávání dříví (kácení, opracování a zpracování dříví v lese)	136
1. Podklady pro těžbu a prvotní zpracovávání dříví	136
a) Lesní hospodářský plán	136
b) Zákonitá nařízení o těžbě dříví	136
c) Prodeje dříví	136
d) Rozdělení těžeb dříví	136
e) Základní způsoby manipulace	137
A. Měkká manipulace	137
B. Tvrdá manipulace	138
f) Předpisy pro výrobu, druhování, třídění a měření dříví	140
2. Dělnictvo v lesní těžbě	140
a) Význam	140
b) Výběr	141

c) Způsobilost	142
d) Druhy dělnictva	143
e) Ubytování	146
f) Seskupení dělnictva	146
g) Pracovní smlouvy	146
3. Dřevařské (dřevorubecké) nářadí	147
a) Význam	147
b) Rámcové rozdělení podle konstrukce	149
c) Rozdělení pracovního nářadí podle upotřebení	150
d) Obstarávání nářadí	150
e) Názvy nářadí	151
f) Úprava nářadí	151
g) Udržování pracovního nářadí	152
Skladiště, konservování, zásobník, dílna	152
h) Úrazy	153
ch) Popis jednotlivých druhů nářadí	154
I. a) Nářadí ke kácení a prvotnímu zpracovávání dříví	154
1. Pily motorové, pily ruční	154
Materiál	157
Popis pilního plechu	158
Konstrukce ručních pil	159
Řezání s pilou	159
Požadavky na dobrou pilu	160
Pily jednočinné (čepelky)	162
Pily dvojčinné	164
Pily obloukové	164
Pily bezobloukové	165
Ošetřování a úprava pilního plechu	168
Výkonnost pily	175
2. Sekery	176
3. Klín	184
4. Sekáč (kosíř)	186
5. Páka	186
6. Palice	188
7. Hák na obracení	188
8. Nástroje na odkornění	190
9. Skoblíce (sapina)	192
10. Ostatní pomůcky	193
11. Dřevorubecká výstroj	195
12. Speciální pomůcky (řetězy na stažení kmene atd.)	197
13. Mechanizační pomůcky: hydraulické štípačky, mechanické pily s traktorem, odkorňovače atd.	198
b) Nářadí ke klučení stromů a pařezů	199
II. Nářadí k dalšímu zpracovávání dříví	201
4. Mzdy v lesní těžbě	202
a) Druhy mezd	202
b) Volba druhu mezd	203
c) Vliv pracovních podmínek na výši mezd	204
d) Sestavování a provádění výplat	205
5. Doba kácení	208

6. Vykazování a vyznačování těžeb dříví	210
7. Způsoby těžební	214
8. Způsoby (technika) kácení neboli porážení dříví	215
Záseky	216
Porážení s rovným řezem	218
Porážení se srdčítým řezem	220
Nejčastější vady	220
9. Organizace práce a pracovní technika při kácení, prvotním zpracovávání, druhování, třídění a úpravě dříví v lese	224
I. Část všeobecná:	
a) Význam organizace práce	224
b) Zásady řízení práce, techniky pracovní a mechanisace v lesní těžbě	224
c) Racionalisace	225
d) Normalisace	225
e) Výkonnost	226
f) Zábрана úrazová	227
g) Úkol dozorcího personálu	227
II. Část speciální:	
a) Pracovní pokyny	228
b) Rozdělení pracovišť	229
c) Zařazení a rozmístění dělnictva	233
A. Měkká manipulace	233
B. Tvrdá manipulace	235
C. Jiné manipulační práce	236
d) Normální dřevorubecký výstroj	236
e) Pracovní technika:	
I. Všeobecná pravidla při kácení	239
II. Všeobecná pravidla při prvotním zpracování porážených kmenů	251
III. Nástin pracovních postupů	
a) Manipulace v silném dříví jehlič. dřevin	257
b) Manipulace v slabém dříví a tyčovině jehličnatých dřevin	259
c) Manipulace v silném dříví listnáčů	260
d) Manipulace v slabém dříví listnáčů	261
IV. Další pravidla z pracovní techniky u dřevin jehličnatých	261
V. u dřevin listnatých	262
VI. Zvláštní případy z pracovní techniky	264
VII. Zpracovávání dříví palivového	271
Závěr: srovnání 2 základních způsobů manipulace	
I. výroba v lese — u pařezu,	
II. konečná manipulace na složištích	276
f) Charakteristika důležitých dřevních druhů	281
1. Pilařská kulatina	281
2. Stavební kulatina	297

3. Pražcovina	298
4. Celulosa kulatina	298
5. Jiná kulatina: kolářská, loďařská atd.	298
6. Dolovina	300
7. Vlákna	303
8. Rozvodové sloupy	306
9. Tyčovina	307
10. Dýhové výřezy	309
11. Kulatina na loupání	310
12. Piloty	311
13. Dříví studnařské	312
14. Chmelové sloupy	312
15. Oje, 16. Kolářská bříza	312
17. Sloupy a sloupky, 18. Kůly, 19. Plotovky, ...	
20. Vínovky	313
21. Loukořové dříví	313
22. Dříví bednářské, 23. Dříví šindelové, ...	
24. Dříví zápalkové, 25. Dříví řezbářské, ...	
26. Dříví soustružnické	314
27. Dříví ozvučné (resonanční)	315
28. Paždíky, 29. Ostatní užitkové dříví rovnané	315
30. Vořiny a vesla	316
31. Houžve a šlahouny, 32. Obruče, 33. Pruty a	
užitkové proutí, 34. Užitková klest	318
35. Ostatní sortimenty, 36. Palivo	319
10. Klučení stromů a pařezů	320

III. Přisun neboli přiblížování dříví 323

a) Účel	323
b) Způsoby prisunu	323
c) Pracovní technika	328
1. Vynášení dříví	328
2. Svázení na trakařích, kárách	329
3. Sáňkování dříví	330
I. Krkonoše	331
II. Šumava s Českým Lesem	336
III. Moravskoslezské Beskydy	337
IV. Jeseníky	340
4. Vyvážení na vozech	341
5. Vyvážení na saních	345
6. Vytahování na šupce	346
7. Lanování	350
8. Přisun dříví lanovými smyky	351
9. Spouštění (smýkání) dříví	351
10. Stahování dříví	354
11. Vytahování na řetězu	355
12. Vyvážení na předku vozu	357
13. Vyvážení vláčením	358
14. Házení, 15. Shazování, 16. Kotrlčení dříví	358
17. Válení dříví, 18. Smýkání dříví	359
19. Ostatní způsoby prisunu	360

IV. Měření dříví	363
V. Uskladnění dříví	363
a) Účel skladů	363
b) Druhy skladů	364
c) Volba místa pro sklady dříví	365
d) Technika uskladnění dříví	368
Způsoby uskladnění	369
VI. Těžba přidružená	376
a) Význam	376
b) Rozdělení	377
c) Technika těžby:	
A. Plodiny lesních stromů:	
1. Kůra	377
Těžba smrkové tříslové kůry	379
Těžba dubové tříslové kůry	395
2. Lesní semena	400
3. Pryskyřice	401
4. Listí krmné	403
5. Dříví sběrné	404
6. Sazenice	404
7. Vánoční stromky	405
8. Jiné plody	407
9. Háčky, 10. Lýko, 11. Stromové štávy,	
12. Stelivo	408
13. Větvoví a užitkový klest, 14. Vrbařství,	
15. Různé	409
B. Plodiny (výtěžky) lesní půdy:	
1. Tráva	409
2. Stelivo	410
3. Pastva	412
4. Lesní ovoce, 5. Houby, 6. Kámen (nerosty)	413
Kamenolomy	414
7. Zeminy	417
8. Pálení vápna, 9. Lignit, 10. Rašelina	418
11. Voda, 12. Polní plodiny	422
13. Políčka pro zvěř	423
14. Léčivé byliny	423
15. Užitkové traviny, 16. Rákos, 17. Mech	424
18. Janovec, 19. Myslivost, 20. Rybářství,	
21. Včelařství, 22. Jiné	425
VII. Další zpracovávání dříví	425
A. V lesní manipulaci:	
a) Další vlastní zpracovávání:	
1. Železniční pražce	426
2. Tesané dříví	428
3. Pálení dřevěného uhlí	432
4. Dužiny (sudovina)	437

5. Šindel, 6. Výroba loukotí a špicí,	
7. Vodní roury	439
8.—10. Ostatní	440
11. Další zpracovávání paliva	441
b) Další úprava, po případě konečná manipulace:	
Vymanipulování kulatiny, doloviny, vlákniny atd.	441
B. Další zpracovávání dříví na pilách	443
Dodatky a opravy	445
Jmenný rejstřík	I
Vševný rejstřík	II

Oddíl VII. Jan Řezníček: DOPRAVA DŘEVA.

Úvod	451
1. Doprava po lesních cestách	452
a) Druhy lesních cest	454
b) Technické a hospodářské zásady stavby lesních cest	456
c) Stavební úprava lesních cest	466
d) Provádění dopravy dřeva po lesních cestách	478
e) Udržování lesních cest	494
f) Přidružené dopravní prostředky	497
2. Úprava dočasných a trvalých skladů	505
3. Doprava po vodě	514
a) Stavební úprava splavného toku	515
b) Plávka	519
c) Pltění (voroplavba)	523
d) Plavba po lodi	529
4. Doprava po veřejné železnici	531
a) Nákladisté (složiště) a nakládání vozů	531
b) Nákladní vozy pro přepravu dříví	535
c) Nákladní list	546
d) Výpočet přepravného	549
e) Provedení přepravy	552
5. Povožníci a dopravní dělníci	554

Oddíl VIII. Jan Frič: OBCHODOVÁNÍ LESNÍMI PRODUKTY.

Znalost dřevních zásob	560
Znalost možností výroby a druhování	564
Všobecné zásady druhování	565
Vydruhování dřeva v praxi	574
Znalost měření a dodávky dřeva	576
Postup při měření kmenů (výřezů)	578
Jiné užívané míry	585
Cízi míry v obchodě užívané	586

Předání dřeva	588
Předání dřeva podle místa odevzdání	588
Doprava dřeva	591
Vlastní zpeněžení dřeva	595
Způsoby prodeje podle zpeněžení	596
Některé výrazy v obchodě běžné	598
Co obsahují bursovní usance	602
Konečné uzavření obchodu	603
Obsah uzávěrky	605
Peněžní manipulace	610
Prodej jiných lesních produktů	612

Oddíl IX. Jan Frič: ZARÍZENÍ LESŮ.

Postup a souvislost zařizovacích prací	620
Zaměření lesa	623
Rozdělení lesa	625
Vyšetření poměrů stanovištních a porostních	630
Vyšetření a popis poměrů stanovištních	630
Vyšetření a popis poměrů porostních	631
Měření a odhad porostů	633
Vzrůstové nebo výnosové tabulky	644
Výpočet přírůstku	648
Obmýtí	651
Nejdůležitější přehledy	653
Les normální	657
Zjištění dosavadních výsledků hospodaření	660
Možnosti příštího hospodaření	662
Možnosti příští výtěže	665
Posuzování těžby podle daného stavu porostu	666
Hospodárné určení výtěže	668
Konečné určení těžebního výměru	671
Směrnice příštího hospodaření	673
Všeobecný popis zevnějších poměrů	674
Hospodářský plán	676
Práce udržovací	678
Obnovení hospodářského plánu	680